

UDC 355

SCOPUS CODE 3320

<https://doi.org/10.36073/1512-0996-2024-2-294-300>

ტექნოლოგიური პროგრესი საერთაშორისო შეიარაღებულ კონფლიქტებში

გიორგი ჩხიკვიშვილი პოლიტიკისა და საერთაშორისო ურთიერთობების დეპარტამენტი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, საქართველო, 0160, თბილისი, მ. კოსტავას 77

E-mail: g.chkhikvishvili@gtu.ge

სოფიო ბერიძე პოლიტიკისა და საერთაშორისო ურთიერთობების დეპარტამენტი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, საქართველო, 0160, თბილისი, მ. კოსტავას 77

E-mail: beridze.sophio@gtu.ge

რეცენზენტები:

ს. მიდელაშვილი, სტუ-ის სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტის, პროფესორი
E-mail: midelashvilisopo07@gtu.ge

თ. კუპრეიშვილი, სტუ-ის სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტის, ასოცირებული პროფესორი
E-mail: t.kupreishvili@gtu.ge

ანოტაცია. საერთაშორისო შეიარაღებული კონფლიქტები შეიძლება გამოწვეული იყოს სხვადასხვა ფაქტორით, მათ შორის ტერიტორიული დავების (სახმელეთო და საზღვაო საზღვრებთან დაკავშირებით), რესურსების კონკურენციის (წყალი, ნავთობი და მინერალები), რელიგიური ან იდეოლოგიური განსხვავებების თუ ისტორიული მტრობის, გეოპოლიტიკური ძალაუფლებისთვის ბრძოლის, ნაციონალიზმის ან დამოუკიდებლობის ძიების გამო. ასევე, შეიარაღებული კონფლიქტები შეიძლება განაპირობოს სახელმწიფოთა პირადმა ინტერესებმა, დიპლომატიური მოლაპარაკებების წარუმატებლო-

ბამ და სამხედრო იარაღის განვითარებამ. საერთაშორისო შეიარაღებულ კონფლიქტებს აქვს მნიშვნელოვანი პოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალური შედეგები, რომლებიც დიდ გავლენას ახდენენ არამხოლოდ კონფლიქტებში მონაწილე სახელმწიფოებზე, არამედ მეზობელ ქვეყნებზე და მთლიანად საერთაშორისო საზოგადოებაზეც. წლების განმავლობაში, შეიარაღებული კონფლიქტების ფორმირებაში ტექნოლოგიურმა პროგრესმა გადამწყვეტი როლი შესრულა. შესაბამისად, ტექნოლოგიების ევოლუციამ მნიშვნელოვნად იმოქმედა თანამედროვე სამხედრო ოპერაციების სტრატეგიებსა და შედეგებზე.

სტატიაში განხილული და გაანალიზებულია თანამედროვე ტექნოლოგიების როლი და გავლენა საერთაშორისო შეიარაღებული კონფლიქტების განვითარების დინამიკასა და მათ შედეგებზე.

საკვანძო სიტყვები: საერთაშორისო შეიარაღებული კონფლიქტები; სამხედრო ოპერაციები; ტექნოლოგიური პროგრესი.

შესავალი

ჯერ კიდევ XX საუკუნის დასაწყისში საავიაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების სწრაფმა განვითარებამ ჩაუყარა საფუძველი თანამედროვე საჰაერო ომს და დაზვერვის ახლებურ მიდგომებს. ბირთვული იარაღის გავრცელებამ და კოსმოსში დომინირებისათვის ბრძოლამ გააძლიერა ტექნოლოგიური და სამხედრო მოდერნიზაცია. XXI საუკუნეში ციფრულმა რევოლუციამ და სწრაფმა ტექნოლოგიურმა განვითარებამ გამოიწვია კიბერსაომარო მოქმედებები და უახლესი იარაღის სისტემები.

ძირითადი ნაწილი

შეიარაღებულ კონფლიქტში ტექნოლოგიური ესკალაციის პოტენციალი მოითხოვს როგორც სტრატეგიულ, ისე საერთაშორისო თანამშრომლობის ყოვლისმომცველ მიდგომას.

საერთაშორისო შეიარაღებულ კონფლიქტს აქვს შორს მიმავალი ზემოქმედება, იწვევს სიცოცხლის მოსპობას, მოსახლეობის იძულებით გადაადგილებას, ინფრასტრუქტურის განადგურებას და ეკოლოგიურ ზიანს. ასევე შეიძლება გამოიწვიოს გრძელ-

ვადიანი პოლიტიკური არასტაბილურობა, ეკონომიკური ვარდნა და ჰუმანიტარული კრიზისი.

შეიარაღებული კონფლიქტი იწვევს მძიმე ჰუმანიტარულ კრიზისებს, მილიონობით მშვიდობიანი მოსახლე განიცდის საკვების დეფიციტს, სამედიცინო დახმარების ნაკლებობას და იძულებით გადაადგილებას. შეიარაღებული კონფლიქტები მოქმედებს ეკონომიკურ აქტივობაზე, ინვესტიციებზე და იწვევს გრძელვადიან ეკონომიკურ არასტაბილურ მდგომარეობას მონაწილე ქვეყნებისთვის. ომი ხშირად გარემოს ზიანს, დაბინძურებას და ბუნებრივი ჰაბიტატების განადგურებას იწვევს, რაც სერიოზულ გავლენას ახდენს გარემოზე. შედეგები სცილდება ბრძოლის ველს, გავლენას ახდენს საზოგადოების სოციალურ სტრუქტურაზე და აფერხებს გლობალურ მშვიდობასა და უსაფრთხოებას. თითოეულ შეიარაღებულ კონფლიქტს თავისი სპეციფიკური დინამიკა და სირთულე ახასიათებს. კონფლიქტებში მონაწილეობენ დაინტერესებული მხარეები, როგორც სახელმწიფო ისე არასახელმწიფო შეიარაღებული ჯგუფები და საერთაშორისო ინტერვენციები.

სირიის სამოქალაქო ომი – სირიის კონფლიქტმა გამოიწვია მნიშვნელოვანი ჰუმანიტარული ტანჯვა და მიიპყრო საერთაშორისო ყურადღება მისი გეოპოლიტიკური შედეგებიდან გამომდინარე; **იემენის სამოქალაქო ომი** – იემენში გაჭიანურებულმა კონფლიქტმა გამოიწვია ფართო შიმშილობა და მძიმე ჰუმანიტარული კრიზისი რეგიონში; **რუსეთ – უკრაინის კონფლიქტი** რუსეთისა და უკრაინას შორის შეიარაღებულმა დაპირისპირებამ გააჩინა პრობლემები რეგიონული და საერთაშორისო წესრიგის სტაბილურობის შესახებ [1].

ომის წარმართვას არეგულირებს და მიზნად ისახავს მშვიდობიანი მოქალაქეების დაცვას შეიარაღებული კონფლიქტების დროს – საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართალი (IHL), რომელიც მოიცავს ხელშეკრულებებს, კონვენციებსა და კანონებს, რომლებიც ადგენენ სტანდარტებს შეიარაღებულ კონფლიქტებში ჩართული პირებისა და სუბიექტების მიმართ. IHL ასევე ეხება გარკვეული იარაღის გამოყენებას, სამხედრო ტყვეებთან მოპყრობას და დაზარალებული მოსახლეობისთვის ჰუმანიტარული დახმარების გაწევას.

საერთაშორისო შეიარაღებული კონფლიქტების გადაწყვეტისა და პრევენციის მცდელობები მოიცავს დიპლომატიურ მოლაპარაკებებს, სამშვიდობო მისიებს და კონფლიქტის მოგვარებას საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და ნეიტრალური მხარეების მიერ. მრავალმხრივი თანამშრომლობა, სამშვიდობო ხელშეკრულებები და დიალოგის ხელშეწყობა გადამწყვეტია საომარი მოქმედებების შესამსუბუქებლად და გრძელვადიანი მშვიდობის ხელშესაწყობად. პრევენციული ღონისძიებები მოიცავს ადრეული გაფრთხილების სისტემებს, განიარაღების

ინიციატივებს და ძირეულ მიზეზებს, როგორცაა უთანასწორობა, ადამიანის უფლებების დარღვევა და პოლიტიკური საჩივრები.

საერთაშორისო ორგანიზაციები, როგორცაა გაერო, ევროკავშირი და აფრიკის კავშირი გადამწყვეტ როლს ასრულებენ კონფლიქტების მოგვარების საკითხებში, სამშვიდობო ოპერაციების წარმართვასა და ჰუმანიტარული დახმარების გაწევაში, მათ შორის ომის შედეგად განადგურებულ რეგიონებში. ეს ორგანიზაციები ცდილობენ ხელი შეუწყონ დიალოგს, ცეცხლის შეწყვეტას და კონფლიქტების ძირეული მიზეზების შესახებ შეთანხმებებს. გარდა ამისა, ისინი მხარს უჭერენ სამშვიდობო შეთანხმებების განხორციელებას, რეკონსტრუქციებს და გარდამავალი მმართველობის სტრუქტურების ჩამოყალიბებას პოსტკონფლიქტურ საზოგადოებებში.

წითელი ჯვრის საერთაშორისო კომიტეტი (ICRC) არის მიუკერძოებელი, ნეიტრალური და დამოუკიდებელი ორგანიზაცია, რომლის მიზნები და ამოცანები მხოლოდ ჰუმანიტარული ხასიათისაა და იცავს შეიარაღებული ძალებით დაზარალებული ადამიანების სიცოცხლეს და ღირსებას.

ორგანიზაციები	გაერო	ევროკავშირი	აფრიკის კავშირი
როლი	მედიაცია, სამშვიდობო უზრუნველყოფა, ჰუმანიტარული დახმარება	კონფლიქტების მოგვარება, კრიზისების მართვა, განვითარების ხელშეწყობა	სამშვიდობო მისიები, კონფლიქტების თავიდან აცილება, ჰუმანიტარული ინტერვენციები

სურ. 1. ორგანიზაციები და მათი როლი

სამშვიდობო მისიები – გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია და რეგიონალური სამშვიდობო ოპერაციები სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია კონფლიქტით დაზარალებული რეგიონების სტაბილიზაციაში.

დიპლომატიური შეთანხმებები – კონფლიქტურ მხარეებს შორის დიალოგი და მოლაპარაკებები აუცილებელია მშვიდობიანი გადაწყვეტილებების მისაღწევად და საომარი მოქმედებების ესკალაციის თავიდან ასაცილებლად.

ძირეული მიზეზების აღმოფხვრა – ისეთი საკითხების მოგვარება, როგორცაა უთანასწორობა

და უსამართლობა, შეამცირებს შეიარაღებული კონფლიქტების წარმოქმნის ალბათობას.

ტექნოლოგიურმა მიღწევებმა ახალი იარაღის ერას დაუდო საფუძველი, გაზარდა სამხედრო მოქმედებების ლეტალურობა და სიზუსტე, ხოლო მინიმუმამდე შეამცირა ზიანი. გარდა ამისა, თანამედროვე იარაღისა და ავტონომიური სისტემების ინტეგრაციამ თავიდან განსაზღვრა ბრძოლის ველზე მოქმედებების დინამიკა. ამ ინოვაციებმა გამოიწვია პარადიგმების ცვლილება ძალის სტრატეგიული გამოყენების და ასიმეტრიული შესაძლებლობების ოპერაციების მიხედვით.

ტექნოლოგიური პროგრესი	გავლენა
საჰაერო Stealth თვითმფრინავი, ჰიპერბგერითი იარაღი	სტრატეგიული უპირატესობა, გაძლიერებული სიზუსტე
კიბერი – გაფართოებული დაშიფვრა, ხელოვნური ინტელექტი	საფრთხეების შერბილება, ინფორმაციის უსაფრთხოება
უპილოტო სახმელეთო სატრანსპორტო საშუალებები, ეგზოჩონჩხის კოსტიუმი	ოპერატიული ეფექტურობა, შემცირებული მსხვერპლი

სურ. 2. თანამედროვე ტექნოლოგიები და მათი გავლენა

თანამედროვე კონფლიქტებში დიდი რევოლუცია მოახდინა დრონების გამოყენებამ. დრონებმა, რომლებიც ასევე ცნობილია, როგორც უპილოტო საფრენი აპარატები, რეალურად შეცვალა სამხედრო ოპერაციები მეთვალყურეობის, დაზვერვისა და მიზანმიმართული დარტყმების მიმართულებით. გარდა ამისა, დრონების ტექნოლოგიის განვითარებამ გამოიწვია მნიშვნელოვანი ინვესტიცია კონტროლის ზომებში. ეს გამოიწვია მოწინააღმდეგე-

ების პოტენციალმა გამოიყენონ თვითმფრინავები, როგორც ასიმეტრიული ომის საშუალება, რაც კომპლექსური გამოწვევებია სამხედრო ძალებისთვის.

თანამედროვე სამხედრო სტრატეგიის მნიშვნელოვან ინსტრუმენტად კიბერომი გვევლინება. კიბერთავდასხმები, ჯაშუშობა და საინფორმაციო ომი გახდა გავრცელებული იარაღი როგორც სახელმწიფო, ისე არასახელმწიფო სექტორში. ინფრასტრუქტურისა და საკომუნიკაციო სისტემების ურ-

თიერთკავშირმა ისინი გახადა დაუცველი კიბერ-საფრთხეების მიმართ, რაც საჭიროებს მძლავრი თავდაცვითი შესაძლებლობების არსებობას. გარდა ამისა, კიბერსივრცის გლობალურმა შესაძლებლობებმა დაარღვია ტრადიციული საზღვრები. იმის გამო, რომ ქსელურ ტექნოლოგიაზე დამოკიდებულება გრძელდება, კიბერსაფრთხეებისგან დაცვა უმთავრესი ხდება ეროვნული უსაფრთხოებისთვის [2].

სამხედრო საკომუნიკაციო სისტემების ტრანსფორმაციამ მნიშვნელოვნად გაზარდა შეიარაღებული ძალების ეფექტურობა და კოორდინაცია. მოწინავე სატელიტური კომუნიკაცია, უსაფრთხო ქსელური და დაშიფრული შეტყობინებების პლატფორმები ზრდის სამხედრო ოპერაციების თავსებადობას და სიტუაციური ცნობიერების განვითარებას [6].

ახალმა შესაძლებლობებმა გააუმჯობესა მონაცემთა ანალიზისა და გადაწყვეტილების მიღების პროცესები, რაც განაპირობებს მოქმედებების სწრაფ და ოპერატიულ განვითარებას კრიზისულ სიტუაციებში [3].

მიუხედავად იმისა, რომ ტექნოლოგიურმა წინსვლამ განსაკუთრებული შესაძლებლობები წარ-

მოაჩინა, ასევე წარმოქმნა სერიოზული გამოწვევები: ახალი იარაღის გავრცელება, კიბერსაფრთხეები, ტექნოლოგიების სწრაფი ზრდა და ასიმეტრიული საფრთხეები [4]; ასევე, ავტონომიური იარაღის გამოყენებით მიღებული ეთიკური შედეგები, კიბერსივრცეში დეზინფორმაციის გავრცელება და სხვა.

დასკვნა

გლობალური ლანდშაფტის განვითარებასთან ერთად, ახალი გამოწვევები ჩნდება საერთაშორისო შეიარაღებული კონფლიქტის სფეროში. ისეთი ფაქტორები, როგორცაა კიბერომი, ასიმეტრიული საფრთხეები და არასახელმწიფო აქტორების მომრავლება, ართულებს კონფლიქტის ტრადიციულ პარადიგმებს და მოითხოვს ინოვაციურ მიდგომებს მშვიდობის მშენებლობისა და უსაფრთხოების მიმართ. აუცილებელია გავითვალისწინოთ განვითარებადი ტექნოლოგიების გავლენა, საერთაშორისო სამართლის როლი და თანამედროვე შეიარაღებულ კონფლიქტებთან დაკავშირებული ეთიკური მოსაზრებები.

ლიტერატურა

1. Global compact Network Georgia. (n.d). *International organizations and the war in Ukraine*. Retrieved from: <https://unglobalcompact.ge/sustainability-spotlight/saertashoriso-organizaciebi-da-omi-ukrainashi/>
2. Kuprashvili, H., Kalandadze, G., & Odishelidze, N. (2019). *Challenges in cyberspace. Current problems of modern international relations*. (In Georgian);
3. Avsajanishvili, I. (2021). The influence of modern technologies on combat operations and military decision-making. *Works of GTU*, 4(522), 92-104. (In Georgian);
4. Maisuradze, M. (2021). *The importance and challenges of using modern means of warfare, the post-Cold War period and the transformation of conflicts*. Collection of the papers of the scientific-practical conference. Georgia, Tbilisi: David Aghmashenebeli National Defence Academy. (In Georgian);

5. United Nations. (2021). International Human Rights Law and International Humanitarian Law in Armed Conflict: Legal Sources, Principles and Actors. In *International Legal Protection of Human Rights in Armed Conflict*. Retrieved from:
https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/HR_in_armed_conflict.pdf
 6. Garcia, D. (2023). *The AI Military Race: Common Good Governance in the Age of Artificial Intelligence*. Oxford University Press. Retrieved from: <https://rb.gy/sik5i2>
 7. Academy of International Humanitarian Law and Human Rights. (2023). *Human Rights in a Digitalized World: Mapping, Risk, Strengthening Regulation and Promoting the Development of International Human Rights Law*. Retrieved from: <https://rb.gy/zrfwcx>
 8. Global compact Network Georgia. (n.d). *International organizations and the war in Ukraine*. Retrieved from: <https://unglobalcompact.ge/sustainability-spotlight/saertashoriso-organizaciebi-da-omi-ukrainashi/>
 9. Kuprashvili, H., Kalandadze, G., & Odishelidze, N. (2019). *Challenges in cyberspace. Current problems of modern international relations*. (In Georgian);
 10. Avsajanishvili, I. (2021). The influence of modern technologies on combat operations and military decision-making. *Works of GTU*, 4(522), 92-104. (In Georgian);
 11. Maisuradze, M. (2021). *The importance and challenges of using modern means of warfare, the post-Cold War period and the transformation of conflicts*. Collection of the papers of the scientific-practical conference. Georgia, Tbilisi: David Aghmashenebeli National Defence Academy. (In Georgian);
 12. United Nations. (2021). International Human Rights Law and International Humanitarian Law in Armed Conflict: Legal Sources, Principles and Actors. In *International Legal Protection of Human Rights in Armed Conflict*. Retrieved from:
https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/HR_in_armed_conflict.pdf
 13. Garcia, D. (2023). *The AI Military Race: Common Good Governance in the Age of Artificial Intelligence*. Oxford University Press. Retrieved from: <https://rb.gy/sik5i2>
 14. Academy of International Humanitarian Law and Human Rights. (2023). *Human Rights in a Digitalized World: Mapping, Risk, Strengthening Regulation and Promoting the Development of International Human Rights Law*. Retrieved from: <https://rb.gy/zrfwcx>
-

UDC 355

SCOPUS CODE 3320

<https://doi.org/10.36073/1512-0996-2024-2-294-300>

Technological Progress in International Armed Conflicts

Giorgi Chkhikvishvili Department of International Relations and Politics, Georgian Technical University, Georgia, 0160, Tbilisi, 77, M. Kostava str.

E-mail: g.chkhikvishvili@gtu.ge

Sophio Beridze Department of International Relations and Politics, Georgian Technical University, Georgia, 0160, Tbilisi, 77, M. Kostava str.

E-mail: beridze.sophio@gtu.ge

Reviewers:

S. Midelashvili, Professor, Faculty of Law and International Relations, GTU

E-mail: midelashvilisopo07@gtu.ge

T. Kupreishvili, Associate Professor, Faculty of Law and International Relations, GTU

E-mail: t.kupreishvili@gtu.ge

Abstract. The role and influence of modern technologies on the dynamics of the development of international armed conflicts and their consequences are analyzed.

International armed conflicts can be caused by a variety of factors, including territorial disputes (over land and sea boundaries), competition for resources (water, oil and minerals), religious or ideological differences or historical animosities, geopolitical power struggles, nationalism or desire for independence. Also, armed conflicts can be caused by the personal interests of states, the failure of diplomatic negotiations and the development of military weapons. International armed conflicts have significant political, economic and social consequences, which greatly affect not only the states involved in the conflicts, but also neighboring countries and even the international community as a whole. Over the years, technological progress has played a decisive role in shaping armed conflicts. Consequently, the development of technology has significantly influenced the strategies and results of modern military operations.

Keywords: international armed conflicts; military actions; technical progress.

განხილვის თარიღი 27.02.2024

შემოსვლის თარიღი 28.02.2024

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 10.06.2024